

Ajankohtaista

Jälkiä jättämässä muuttuvassa maailmassa

Konferenssiraportti: Track Changes: Reflecting on a Transforming World.
SIEF2019 14th Congress. Santiago de Compostela, Espanja, 14.–17.4. 2019.

Tuukka Karlsson ja Viliina Silvonen

Suuri joukko folkloristeja ja etnologeja matkasi pääsiäisviikoksi Luoteis-Espanjaan Santiago de Compostelaan päämääränään joka toinen vuosi järjestettävä SIEFin (*Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore*) konferenssi.

Järjestyksessään 14. SIEF-konferenssin teema oli jäljet ja muutokset maailmassa. Varsin yleisluontoista ja laveaa pääteemaa lähestyttiin 17 eri tutkimusteemassa. Kulttuuriperintöön, arkielämään sekä tieteenalaan ja metodologiaan liittyvät keskustelut olivat suosituimmasta päästä, myös ympäristöteemaisia sessioita oli runsaasti. Samaten BASE-työryhmä (*body, affect, sense, emotion*) keräsi ennennäkemättömän suuren määrän niin esitelmiä kuin kuu-
lijoita, mikäli SIEF-konkareita on uskominen – allekirjoittaneethan ovat SIEF-ensikertalaisia, joten toisten sanaan on luottaminen.

Kerroksellisuutta, digitaalisuutta ja materiaalisuutta

Konferenssin pääpuhujiksi oli kutsuttu professori **Susana Narotzky** Barcelonan yliopistosta, emeritus professori **Tim Ingold** Aberdeenin yliopistosta, professori **Coppélie Cocq** Helsingin yliopistosta ja professori emerita **Barbara Kirshenblatt-Gimblett** New Yorkin yliopistosta. Susana Narotzky piti puheenvuoronsa *"The politics of evidence in an uncertain world: experience, knowledge, social facts and factual truth"* osana avajaisia, mikä luentotilanteena tuntuu hieman hämmentävältä ja jopa hankalalta: avajaistilaisuudessa juhlallisten puheiden seurana syvällinen tieteellinen luento ei oikein saavuta yleisöä.

Tim Ingoldin luento *"Strike-through and wipe-out: tactics for overwriting the past"* keräsi suuren salin ääriään myöten täyteen, eivätkä kaikki halukkaat mahtuneet saliin. Tilaongelma oli ratkaistu striimaamalla luento viereiseen saliin. Ingold oli valinnut aiheekseen kerroksellisuuden ja jäljet – menneen, joka ei katoa, vaikka sen pyyhkisi pois tai viivaisi yli. Sinänsä innostava luento, jolla perinteinen liitutaulukin oli kovassa käytössä, jäi sisällöllisesti jokseenkin ilmaan ja aiheen käsittely irrallisiksi huomioiksi, erilaisia näkökulmia ja vertauksia esitteleväksi koosteeksi. Varsinainen sitominen todellisuuteen ja antropologisen sekä etnografisen

tutkimuksen kenttään ei aivan välittynyt. Yleisölle annettiin melkoinen tulkinnan vapaus – kukin lukee nämä merkit ja jääneet jäljet kuten parhaiten taitaa.

Luento kävi esimerkkinä siitä, että vaikka tutkijan innostus omasta aiheestaan onkin yksi tärkeimmistä vaatimuksista tutkimusta tehdessä, se ei yksin riitä luennolla. Ingoldin esitykseltä jäi kaipaamaan suurempaa vuorovaikutusta yleisön kanssa. Nyt päällimmäiseksi vaikutelmaksi jäi, että läsnäolijat jäivät seuraamaan omassa maailmassaan toimivan professorin monologia.

Helsingin yliopiston kansatieteen professorille Coppélie Cocqille oli varattu kunnia pitää kolmas ja viimeinen varsinaisista keynote-luennoista. Oli mukava huomata, että tapahtuman järjestäjät luottivat yhden pääluennoista nuoren, ansioituneen tutkijan pidettäväksi. Cocqin luennon *“Digital footprints and narrative traceability/Narrative footprints and digital traceability”* aihe yhdisti ammattitaitoisesti kaksi hänen kiinnostuksen kohteistaan: tarinankerronnan ja digitaalisen humanismin tutkimuskentän.

Luennossaan Cocq käsitteli vanhojen metodien ja lähestymistapojen sekä uusien, digitaalisten aineistojen välistä dynamiikkaa. Esitys eteni sujuvasti esimerkkien kautta, joista osa sai yleisön nauramaan humoristisuudellaan (kissat ja nettimeemit ovat aina tehokas yhdistelmä). Yleisestä sujuvuudestaan huolimatta luento olisi kenties hyötynyt yhteen tai kahteen aspektiin syventymisestä. Nyt käsitellyksi tulivat digitaalisen tarinankerronnan tutkimuksen laajat mahdollisuudet, mutta fokus oli samalla väistämättä hieman pintapuolinen.

Barbara Kirshenblatt-Gimblettin luento oli osa päätösjuhlallisuuksia. Luennollaan *“Agents of transformation: The role of museums in a changing world”* hän esitteli kuratoimaansa Puolan juutalaisten historian museon päänäyttelyä, sen tausta-ajatuksia ja prosessia sekä materiaalisuuden ja aineettomuuden välisyyttä. Puolan juutalaisten historian museon näyttely on koottu nimenomaan aineettomista lähtökohdista, tarina ja kokemukset edellä. Kirshenblatt-Gimblett oli koonnut aiheeseen yhdeksän eri tulokulmaa: paradigman muutos, toimijuus, kertomus, ääni, materiaalisuus/aineellisuus, käveleminen, asia, jälki ja ele (*paradigm shift, agency, narrative, voice, materiality, walking, thing, trace, gesture*). Esitys soljui luontevasti eteenpäin näiden väliotsikkomaisten avainsanojen varassa.

Päätöstapahtuman *round table* -keskustelu *“The materiality of transformations: Listening to objects”* oli upea *all female panel*: Barbara Kirshenblatt-Gimblettin lisäksi keskustelemassa olivat professori **Regina Bendix** Göttingenin yliopistosta, professori **Dorothy Noyes** Pennsylvanian yliopistosta ja **Sharon Roseman** Memorial University in St. John's yliopistosta Kanadasta. Keskustelun teemaa lähestyttiin tieteellisviitteellisesti ja varsin vapaamuotoisesti, mikä sopi täyteläisen konferenssin päätökseksi kuin nakutettu: Bendix, Noyes ja Roseman olivat kukin tuoneet mukanaan valokuvia esineistä – tai yleisemmin jostakin materiaalisesta –, jotka olivat heille jollakin tapaa merkityksellisiä. Kirshenblatt-Gimblettin tehtävänä oli valita seinälle heijastetuista esinekuvista vuorotellen yksi tietämättä, kenen tuoma kuva oli kyseessä. Vastauksena kukin osallistujista piti puheenvuoron kertoen esineensä tarinan ja siihen eri yhteyksissä kertyneistä merkityksistä. Kuulimme Bendixin äidin jo vuosikymmeniä sitten leikatusta, talteen otetusta palmikosta, joka oli tämän kuoleman jälkeen tullut Bendixille, ja Rosemanin huivista, jonka merkitykset kietoutuivat muistoihin ja tärkeisiin oppeihin kenttätöistä. Noyes puolestaan kertoi häälähjaksi saamastaan tarjoiluastiasta, joka on nyt kolmisenkymmentä vuotta ollut yläkaapissa alkuperäisissä muoveissaan ja johon on

monien mutkien kautta liittynyt tietoa ja ymmärrystä muun muassa sukupolvien välisistä kulttuurisista eroista.

Hieno tarinahetki oli omiaan tarjoamaan onnistuneen lopetuksen konferenssille: osallistujien karisma sai yleisön rentoutumaan ja miettimään niin mennyttä konferenssia kuin sen pääteemaa yleisestikin. Pienenä kauneusvirheenä järjestäjät eivät huomanneet kertoa ohjelman jatkuvan vielä keskustelun jälkeen, ja osa yleisöstä lähtikin keskustelun päättyttyä, kun mitään ei tuntunut tapahtuvan. Sekaannus kuitenkin selvisi pian, ja halukkaat palasivat saliin. Muut poistuivat virkistäytymään ennen päätösillallista.

Kulttuuriperintöä ja affekteja

Maanantai-iltapäivän kulttuuriperinnön *round table* -keskustelu "*UNESCO and the entanglements of intangible cultural heritage*" kulttuurin ja erityisesti kulttuuriperinnön tutkijoiden ja tutkimuksen suhteesta ja yhteyksistä kulttuuripoliittiseen keskusteluun ja päätöksenteon nosti odotukset korkealle. Paneeliin oli koottu Unesco-vaikuttajia ja kulttuuriperinnön tähtinimiä. Keskustelua johtivat **Kristin Kuutma** Tarton yliopistosta ja **Anita Vaivade** Latvian kulttuuriakatemiasta, osallistujina olivat **Fabio Mugnaini** Sienan yliopistosta, **Robert Baron Goucher** Collegesta Baltimoresta, **Valdimar Hafstein** Islannin yliopistosta ja kommentoijana **Sophie Elpers** Meertens Instituutista Alankomaista. Itse keskustelu jäi kuitenkin melko laihaksi ja oli ennemminkin panelistien irrallisten esitelmäpuheenvuorojen sarja. Sisällötkin kulkivat jokseenkin tutuntuntuja raiteita. Jäimme siis kaipaamaan dialogisuutta ja uusia näkökulmia. Lähtiäisiksi Kristin Kuutma antoi pohdittavaksi kysymyksen: Miten tutkijoiden, tutkimuksen ja/tai tutkimusorganisaatioiden tulisi olla mukana päätöksenteossa ja osallistua kulttuuripoliittikkaan?

Kokonaisuudessaan kulttuuriperintö-paneelit tarjosivat monipuolisia näkökulmia; kulttuuripoliittikkaa, instituutioita ja näiden prosesseja käsittelevien paneelien lisäksi teemaa lähestyttiin muun muassa muistamisen kautta, myös rajaseudut saivat oman paneelinsa. Lisäksi kulttuuriperintöä käsiteltiin muiden tutkimusteemojen paneeleissa esimerkiksi maiseman näkökulmasta. Kaikkienensa kulttuuriperinnön keskustelujen tuoksinassa heräili kysymyksiä siitä, onko kulttuuriperintö (*heritage*) korvaamassa perinteen (*tradition*) käsitteen; ollaanko siirtymässä institutionaalista kulttuuriperinnöstä ja "arvoleimoista" (*Tieteen termipankki*, Folkloristiikka: kulttuuriperintö) yleisempään tapaan käsitellä kulttuurista toimintaa ja kulttuurisia ilmiöitä.

BASE-työryhmän paneeleissa, joissa allekirjoittaneetkin pitivät esitelmänsä, väkeä oli runsaasti ja ilmapiiri oli varsin innostunut. Keskustelu oli monipuolista ja kattoi useita teoreettisia ja temaattisia tulokulmia. Affektin, emotion, kehollisuuden ja aistien tai tuntemusten (*sense*) ohella keskeinen käsite tuntui olevan erityisesti tunnelma tai ilmapiiri (*atmosphere*). Kommenteissa ja keskusteluissa esiin nousi myös se, että affektin ja emotion käsitteiden välinen työnjako ja määritelmät eivät ole yksiselitteiset ja alojenkin sisällä näkemykset vaihtelevat.

SIEF Suomeen kesällä 2021

Toisena konferenssipäivänä pidetyssä seuran vuosikokouksessa (*general assembly*) asioita käsiteltiin melko pitkästi ja perusteellisesti. Asialista eteni yleisiä ja tuttuja latuja: seuran

toiminnan yleiskatsaus, talous, budjetti ja tilinpäätös. Kuulemamme perusteella SIEFin talous on hyvällä tolalla, ja seuran pyrkimys kartuttaa käyttökassaa on hyvässä vauhdissa.

Hallituksen kokoonpano pysyi lähes muuttumattomana, koska kaikki hallituksen jäsenet olivat ehdolla uudelleen valittaviksi ja kokous hyväksyi esityksen ilman vastalauseita. Uutena jäsenenä SIEFin hallitukseen saatiin suomalaista osaamista, kun Helsingin yliopiston vararehtori **Hanna Snellman** valittiin hallitukseen yksimielisellä päätöksellä.

Ilouutisia saatiin lisää, kun kokouksessa julkistettiin *Journal of European Ethnology* siirtyminen avoimeksi julkaisuksi (<https://ee.openlibhums.org/>). Tällä hetkellä avoimesti saatavissa ovat numerot vuodesta 1992 alkaen, mutta kaikki vanhat numerot ovat tulossa saataville. Upea uutinen, jota tosin esiteltiin aivan liian pitkään nettisivuilla yhdessä surffailien.

Kokouksen päätteeksi suomalaisosallistujat saivat jälleen röyhittää rintaansa: Hanna Snellman ilmoitti seuraavan, kesäkuussa 2021 järjestettävän konferenssin pitopaikaksi Helsingin. Paikalla olleet suomalaiset pääsivät pokkaamaan uutisesta aplodit, joita ei vaimentanut edes Helsingin esittelyvideon jääminen väliin teknisten ongelmien vuoksi. Kutsuun voimme mukaila varustautumisohjeen tämänvuotisesta: "Don't think summer, think Manchester!"

Ensikertalaiskokemuksena on todettava, että konferenssi oli hengästyttävä erityisesti monipuolisen, ylitsepursuavan sisältönsä osalta. Mukaan tarttui uusia ajatuksia, ideoiden poikasia, pitkä lukulista ja uusia tuttavuuksia.

Kirjallisuutta

Tieteen termipankki. Folkloristiikka:kulttuuriperintö. 30.04.2019: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Folkloristiikka:kulttuuriperintö>.

FM Tuukka Karlsson ja FM Viliina Silvonen ovat folkloristiikan väitöskirjatutkijoita Helsingin yliopistossa.